

Uticajni britanski politički analitičar o raspletu "zamrznutog konflikta" na prostoru bivše Jugoslavije

Neće svačije želje biti ispunjene

Granice Često se govori da severno Kosovo i istočna Bosna treba da se pripoje Srbiji ili da Hercegovina postane deo Hrvatske, a Kosovo bi moglo biti uključeno u sastav Velike Albanije. Ja sam podržavao ovaj pogled, bez obzira na to što sam bio veoma kritikovan u NATO-u i EU. Ali, sada verujem da ti narodi imaju veću prednost u članstvu u Evropskoj uniji nego u pojedinim državama

intervju

Pol

Biver

Saša Bižić, Anja Pravuljac
Banjaluka

Engleski vojno-politički analitičar i specijalni savetnik Donjeg doma britanskog parlamenta Pol Biver godinama prati dešavanja na Balkanu i važi za jednog od najboljih poznavalaca prilika u jugoistočnoj Evropi i odnosa svetskih sila prema novonastalim državama u ovom re-

gionu. O specifičnoj težini koju Biverove procene imaju u zapadnim medijskim krugovima dovoljno svedoči činjenica da je on najčešći tumač kretanja u savremenom svetu u emisijama BBC-ja, posebno u okolnostima kada je neophodno sagledati bezbednosni aspekt najvažnijih događaja - od 11. septembra 2001. u Njujorku, preko američkog napada na Irak 2003. godine, do današnjih kriznih situacija.

U ranijim medijskim nastupima, Pol Biver je isticao da ljudi iz takozvane "stare garde" u Stejt departmentu, koji su pripadali timu Bila Klintonu, i u administraciji Baraka Obame snažno utiču na američku politiku prema Bal-

kanu. Imajući u vidu tu činjenicu, intervju za Press RS započeo je našim interesovanjem za aktuelni značaj te strukture u Sjedinjenim Američkim Državama i za njihove eventualne nove planove za BiH, Srbiju i Kosovo. Međutim, Pol Biver sada smatra da se situacija u Vašingtonu promenila:

- Predsednik Obama je u svom drugom mandatu doveo novi tim u Stejt department. Oni imaju nove ideje i nove prioritete. "Stara garda" je nestala, a sa njom i interesovanje administracije za Balkan. U aktuelnoj administraciji veruju da je ta situacija "uspešno završena".

■ **Ponovo su u opticaju informacije da Vašington razmatra intenzivniji angažman u Siriji,**

uključujući i direktno vojno mešanje u sukob u toj zemlji. Koliko su, u takvim okolnostima, Bosna i Hercegovina i Balkan u fokusu interesovanja SAD?

- Kao regija, Balkan se ne nalazi na glavnom političkom dnevnom redu, iako je reč o prostoru sa "zamrznutim konfliktom". Postoji nekoliko razloga za manjak interesovanja za Balkan. Pre svega, SAD imaju kratko političko sećanje, a događaji iz devedesetih godina bili su posao administracije prethodnog predsednika. Takođe, SAD više nisu zainteresovane ni za Evropu. Administracija predsednika Obame u potpunosti se okreće Kini i Aziji. Međutim, Sirija i Iran su vrlo važne države,

zbog odnosa Sjedinjenih Država i Rusije. Ove dve moćne sile nalaze se na suprotnim stranama. Pošto Rusija, sa predsednikom Putinom na čelu, pokušava da ponovo potvrdi svoj status supersile, postaje sve glasnjija, primoravajući tako Stejt department da usmeri veću pažnju na Bliski istok, gde se čini da Kremlj želi da saraduje sa Amerikom. To znači da ni Rusija više nije zainteresovana za Balkan, a Evropska unija je fokusirana na samoočuvanje, pošto evro nastavlja da opada, tako da više niko, u stvari, nije fokusiran na "zamrznuti konflikt".

■ **Hrvatska upravo postaje punopravna članica Evropske unije. Po vašoj proceni, šta sledi nakon toga za ostatak regiona -**

duga pauza u pregovorima sa Briselom ili ozbiljnije interesovanje EU za prijem BiH i Srbije u članstvo Unije?

- Mi moramo da poželimo dobrodošlicu Hrvatskoj u Evropskoj uniji, iako je Zagreb upozoren da bude oprezan u evrozoni. Za Srbiju se smatra da još nije spremna, a BiH nije ni blizu spremnosti da se uključi u Uniju. Za Brisel, čak je i Kosovo u boljoj poziciji. Brisel je sada više fokusiran na to da spase sebe nego da pomogne Balkanu da prevlada svoje razlike. Jer, "stara garda" u EU još uvek više voli da veruje da je njihova budućnost u Sjedinjenim Evropskim Državama. To im je važnije nego da brinu o dobrobiti svih naroda Evrope, unutar ili van Unije. Balkan ostaje zamrznuti konflikt, koji EU radije smatra rešenim, iako on to očigledno nije.

■ **U oba entiteta Bosne i Hercegovine jun je protekao u znaku protesta, doduše, s različitim povodima u Sarajevu i Banjaluci. Kako gledate na afirmativan odnos predstavnika Zapada u BiH, pre svega dosadašnjeg američkog ambasadora Patrika Muna i visokog predstavnika Valentina Incka, prema tim demonstracijama, kao i na njihove kritike upućene ovašnjim političkim elitama?**

- Očigledno je da postoji zabrinutost naroda povodom sadašnje situacije u državi, kao i u vezi s budućim potencijalom BiH. Zajedničke institucije u Sarajevu moraju da se pobrinu za obe ove stvari, pogotovo zato što i američki predstavnik i Evropska unija žele da vide da su nezadovoljstva istražena i da je uspostavljen mir. Ova vrsta spoljnog pritiska je važna da bi podsetila političke elite da imaju dužnosti i obaveze prema narodu, a ne samo prema "sistemu".

■ **Već dugo, politička situacija u BiH obeležena je optužbama Sarajeva da RS sprema secesiju te uzvratanjem Banjaluke da Sarajevo ne odustaje od centralizma. Šta je izvesnija opcija za BiH u vremenu koje dolazi - status kvo, koji može da traje ko zna koliko, ili definitivna prevaga jedne ili druge nacionalne koncepcije, bošnjačke ili srpske, uz eventualno svrstavanje Hrvata u tom procesu?**

- Bosna i Hercegovina se može okarakterisati kao trenutni kompromis. BiH spaja narode koji ne žele da budu zajedno i koji imaju bliže odnose sa susednim državama nego sa de fakto glavnim gradom Sarajevom. Naravno, Bosna i Hercegovina nije jedina sa ovim paradoksom. Postoje mnoge zemlje koje su sačinjene od različitih nacija - neke su zadovoljne tim stanjem, a neke ne. U Briselu uvek postoji zabrinutost za promene granica posle 1945.

Sredinom devedesetih, uobičajeno mišljenje u Londonu i u ostalim glavnim gradovima zapadne

Evrope bilo je da će BiH ili imati narode koji će naučiti da žive zajedno ili će Zapad opet morati da uskoči i pomogne. Prvi stav očigledno ne funkcioniše, bez obzira na to šta misle u NATO-u i EU, a drugi jednostavno nije na dnevno-političkom planu, koji treba da se koncentriše na Siriju, Iran i Severnu Koreju, čak i na mirovne pregovore sa talibanima u Avganistanu. Dnevni red spoljnih poslova veoma je pun i Balkan se tu ne uklapa.

■ **Postoje li podudarnosti između međunarodnih odnosa u Bosni i Hercegovini i Ujedinjenom Kraljevstvu?**

- Zanimljivo je to što vidim potencijalnu paralelu između trenutnih težnji raznih etničkih grupa u

BiH i situacije u Velikoj Britaniji. I Škotska i Vels imaju određeni vid prenesenih nadležnosti, a Severna Irsko se ubrzano pomera prema situaciji sa manjim prisustvom direktne vladavine i većim stepenom decentralizacije. Za dve godine znaćemo šta je volja škotskog naroda, a moja trenutna slutnja je da će Škotska ostati u Uniji. Vels i Severna Irsko još uvek nemaju težnje da krenu svojom putem, ali, jednog dana bi mogle imati. I tu završava sličnost Velike Britanije sa BiH. Jer, iako se London suočava sa "vrlo skupocenim" pitanjima, poput oporezivanja, spoljne i odbrambene politike, glavni grad Ujedinjenog Kraljevstva ne pokušava da zavede centralističku politiku,

Parcijalna rešenja na Balkanu nisu moguća

■ **Iako sa Zapada već godinama stižu upozorenja da se situacije na Kosovu i u Bosni i Hercegovini moraju posmatrati odvojeno, postoji li danas mogućnost da se stavi znak jednakosti između političkih rešenja za obe teritorije?**

- Istoričarima i političkim analitičarima postalo je jasno da narod Republike Srpske, Srbi na Kosovu i sve druge manjinske grupe u zemljama poput Makedonije imaju ista prava kao i većinske grupe u Sarajevu i Prištini. Balkan, po mom mišljenju, mora biti posmatran kao celina. Parcijalno rešavanje "zamrznutog konflikta" neće biti moguće. Moraju se uzeti u obzir i interesi EU, SAD, pa čak i Rusa. Ta pažnja trenutno nedostaje i u njenom odsustvu odvojeni sporazumi će uticati na manjine, ostavljajući tako trag stvarnih frustracija i zagnojene rane, koja jednog dana opet može postati septična.

Paralela Britanija - BiH

Vidim paralelu između trenutnih težnji etničkih grupa u BiH i situacije u Britaniji. I Škotska i Vels imaju prenesene nadležnosti, a Severna Irsko se kreće prema situaciji sa manje direktne vladavine i više decentralizacije

Trenutni kompromis

BiH se može okarakterisati kao trenutni kompromis. Ova zemlja spaja narode koji ne žele da budu zajedno i koji imaju bliže odnose sa susednim državama nego sa de fakto glavnim gradom Sarajevom

BiH nikog ne zanima

Ni Amerika ni Rusija više nisu zainteresovane za Balkan, a Evropska unija je fokusirana na samoočuvanje, tako da, u stvari, više niko nije fokusiran na "zamrznuti konflikt"

nim kulturama, vrednostima i religijama. Nigde se za ovu različitost ne može naći bolji primer nego na Balkanu, koji predstavlja bogato i uzbuđljivo mesto za posetu. Ali, postoji potreba za novom vrstom odnosa između entiteta na Balkanu, koji moraju da razumeju novu realnost. Nažalost, neće svačije želje moći da budu ispunjene.

■ **Šta podrazumevate pod "novom realnošću"?**

Često se govori da entiteti i etničke grupe treba da imaju mogućnost da žive na sopstvenim nacionalnim teritorijama, tako da se severno Kosovo i istočna Bosna pripoje Srbiji ili da Hercegovina postane deo Hrvatske, a Kosovo bi moglo biti uključeno u sastav Velike Albanije. Ja sam podržavao ovaj pogled, bez obzira na to što sam bio veoma kritikovan od strane krugova u NATO-u i EU. Ali, sada verujem da narodi koji žele da preusmere nacionalnu vrednost drugde imaju veću prednost u članstvu u Evropskoj uniji nego u pojedinim državama. Kada se jednom ude u EU, centralističke težnje Sarajeva, na primer, biće neodržive. Zato je važno da podržimo Hrvatsku kao članicu Evropske unije od 1. jula, kao i da pratimo napredak Srbije. BiH će morati da nauči kako da modifikuje status svojih manjina ako želi da se priključi EU i stekne pravo na njene beneficije.